

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

2-'97

Uit een oud Herels schrift (slot)

In de zevende en laatste aflevering gewijd aan opstelschriften van de Willebrordusschool uit Heerle een bijdrage van L. Raats uit Heerle. Waarschijnlijk staat de L. voor Louis en dan zou het om de welbekende kapper Louis Raats gaan.

Het handschrift is erg regelmatig, al was de meester van L. Raats het daar niet altijd over eens, want vanwege 't 'leelijke' schrift moest zelfs een lesje overgeschreven worden en meer dan een zesje voor schrijven gaf de meester niet. Het eerste opstelletje gaat over het vangen van vogeltjes met een mussenklem.

Toen wij vogeltjes gingen vangen

't Was zaterdagmiddag. Ik en Koo Groffen gingen op de zusterplein vogeltjes vangen. Wij zetten de klemmen heel gauw. Wij gingen onder het portiek staan. Daar kwam 'n musch aangevloogen. Ze vloog net neben de musschenklem af. Ze pikte aan 't broodje en ze zat er in. Ik had ze. Ik zette gauw de musschenklem terug. daar zat er weer een. Die zat er bij Koo Groffen in. Toen gingen wij naar huis aangevlogen.

Ko Groffen was waarschijnlijk een vriend van Louis Raats, want ook in het verhaaltje waarin het gaat over 'baaien' komt zijn naam voor. Ze gaan 'pootje baaien' in de Run. Ko Groffen kijkt alleen maar, want die heeft een 'kwaaien voet'. Of er in het opstel overdreven wordt, weet ik niet, maar er komt in elk geval een grote snoek door de Run gezwommen. Die moet in die tijd dus wel erg schoon geweest zijn! In het volgende verhaaltje gaat het over dromen.

Wat ik gedroomd heb

Op 'n avond was het heel gauw donker. We moesten naar bed. 'n Tijdje daarna droomde ik dat 'n lelijke vent mijn wouw opeten. Ik liep weg, maar de vent kon mijn wel krijgen. Hij had mijn bij m'n broek. Ik wou weglopen, maar hij hield mij stevig vast. De leelijke zei wil ik je dood maken. Ik durfde niets zeggen. Hij schopte mijn. Eindelijk liet hij mijn los. En toen was het klaar.

Waarschijnlijk vanwege de taalfouten - Louis schrijft voortdurend mijn waar hij mij moet schrijven - moest het lesje tot twee keer toe overgeschreven worden. Dat leverde hem ook een vier voor schrijven op.

Pootje baden in de Run lijkt een favoriete bezigheid, want opnieuw staat in het schrift een verhaal over deze natte bezigheid en weer is Ko Groffen van de partij.

En dan blijkt L. Raats ook duiven te houden, tenminste, hij wijdt ook aan die dieren een van zijn opstellen.

Toen ik duiven had

Op een dag had ik de duiven uit gelaten. 's Avonds hadden ze een vreemde duif mee genomen. Mijn duiven kwamen binnen maar de vreemde niet. Ik strooide wat mais op de vloer. Ja ze wou binnen komen. Ze vloog op de kijker. Ze zat bijna binnen, maar ze vloog weer terug op 't dak. O, daar vloog ze weer op de kijker. Ja hoor, ze zat binnen. Ik liet m'n duiven nog r's uit maar nu kwamen er geen duiven meer. En toen was 't klaar.

Natuurlijk werden de kinderen vroeger ook wel eens ziek, een griepje, verkoudheid, maar ook tandpijn kwam voor. Over tandpijn en dat daar de dokter zelfs voor op huisbezoek kwam, gaat het volgende verhaaltje in het schrift van L. Raats.

Toen ik ziek was

Op 'n dag kwam ik uit school en ik had tandpijn. Ik ging naar bed. Ons moeder riep 't zal morgen wel klaar zijn. Maar 's morgens was het nog niet klaar. Ons vader moest om de dokter. 's middags zou hij komen. en 't was zoo. Toen wij gegeten hadden kwam de dokter binnen gestapt. Ik hoorde dat de dokter vroeg waar ligt hij. Ons moeder zei daar in dat bed. De dokter vroeg eerst of ik geen pitten opgegeten had. Toen vroeg hij waar 't zeer deed. 'n Tijdje daarna ging de dokter weg. En toen was 't klaar.

Zo te lezen was het dus een soort wonderdokter. Hij zat een tijdje aan het bed en weg was de pijn. Jammer dat er niet bij staat wie de dokter was, maar waarschijnlijk was het dokter Van Aersen uit Wouw die ook in Heerle zijn patiënten bezocht. Volgens de overlevering zou hij dat in een 'gerij' gedaan hebben, terwijl hij later per auto op pad ging.

Met het woord tandpijn had de schrijver van het opstel wat moeite. Eerst schreef hij 'tanpijn'. Aan het eind van het opstel verbeterde hij dat in 'tantpijn' en met rode inkt streepte de meester de tweede 't' door en veranderde die in een d.

Dan volgt een opstel over het plukken van braambessen. Dat gebeurde weer langs de Run. Potten vol werden er geplukt en steeds als het potje vol was, brachten de kinderen het naar huis, waar moeder er mogelijk jam van maakte, maar dat staat niet in het opstel.

Het vangen van mussen was een geliefde bezigheid. Louis Raats schreef een tweede verhaaltje over het vangen van 'musschen'. Hij zette die in een 'kooike'. Wat er verder mee gebeurde, valt niet te achterhalen, want daarover wordt in het verhaaltje niet gerept.

Er waren in de beleving van de kinderen natuurlijk ook andere activiteiten, zoals het bezoek aan de kermis.

Toen wij naar wouwsche kermis gingen

Op 'n zondag was 't wouwsche kermis. Wij zouden er naar toe gaan. 's Middags gingen we weg. Toen we er waren gingen we in de mollenmolen zitten. Wij kwamen er gauw uit, want wij moesten verder. Daar kwamen wij bij een oliekoeken kraam. Wij kochten 'n oliebol. Toen aten wij hem gauw op. Toe we 'm op hadden gingen wij 'n ijsje koopen. En toen gingen we naar huis.

Opnieuw is het jammer dat de jeugdige L. Raats niet wat uitgebreider op de kermis ingaat. Vragen als was het er druk, wat stond er nog meer op de kermis en wie waren er met hem mee gegaan, zullen wel nooit beantwoord worden. Misschien een tip voor de jeugd om als ze een opstel schrijven dit zo uitgebreid mogelijk te doen. Misschien dat hun verhaaltjes over tachtig jaar wel in 'De Vierschaer' opgenomen worden.

Wouwse kermis was altijd op de tweede zondag van september. De herfst was dan op komst en dat betekende ook dat de beukennootjes rijp waren. Het volgend opstelletje gaat over het rapen van beukennootjes. Daarvoor ging het naar de Zoom. Niet alleen de kinderen gingen mee, maar ook vader. In de ogen van Louis Raats werkte die niet erg hard, want hij schrijft: „Ons Vader stond bij 'n man te praten.”

En toen gebeurde er iets erg. Louis verloor geld en daar moest natuurlijk op school over geschreven worden:

Toen ik 'n kwartje verloor

Op een dag moest ik voor ons moeder om 'n boodschap. Ons moeder gaf me 'n kwartje. Ik ging weg. Onder weg moest ik r's kijken of ik 't niet verloren was. Ik deed m'n portemonai open. Ik keek erin en 't kwartje zat er nog in. Toen ik bij 't winkeltje kwam, ging ik binnen. De vrouw kwam voor. Ik vroeg om 'n pakje beschuiten. Ik deed m'n portemonnaietje open en wat zag ik? 't kwartje zat er niet meer in. Ik ging zoeken. 'n

Beetje later ging ik naar huis. Ik zei 't tegen ons moeder. Ons moeder was kwaad. Ik moest binnen blijven. En toen was 't klaar.

Het laatste opstel gaat over het graven van een kuil. In het schrift staat nog meer, maar dat zijn feiten over de Vaderlandse geschiedenis. Die opsomming begint bij 100 jaar voor Christus. „Er wonen Batavieren, Friezen en andere stammen in ons land”. De opsomming van jaartallen en feiten eindigt in 1898 met „Koningin Wilhelmina wordt gekroond.” Voor ik deze reeks artikelen afsluit, wil ik U het laatste opstelletje, over het graven van de kuil, niet onthouden.

Toen wij 'n kuil gingen graven

Ik en onze Sjef gingen 'n kuil graven. We pakten twee schopjes en gingen naar de tuin. Ik spitte 'n kuil en onze Sjef spitte ook 'n kuil. Wij hadden ze gauw klaar. Toen maakten wij r'n heel gat door, dat je van de eene kuil naar de andere kon lopen. Toen wij 'm klaar hadden, ging wij er in liggen. 't Ging regenen. Toen gingen wij naar binnen.

Met dit schrift stopt de reeks 'Uit een Herels schrift'. Niet omdat het niet interessant genoeg zou zijn, maar domweg omdat er geen nieuwe schriften met verhaaltjes meer voorhanden zijn. Mochten lezers ooit oude schriften met opstelletjes vinden waarin Wouw, Moerstraten, Wouwse Plantage of Heerle een rol vervullen, dan houden wij ons daar graag voor aanbevolen.

Wouw, 23 juli 1997

René Hermans

Deze uitgave werd mede mogelijk
door de financiële steun van de
Drankencentrale "Wouw" B.V.